

"ШПРІНГЕР" – ЦЕ НАЙНОВІША НАУКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Німецьке наукове видавництво "Шпрінгер", яке має понад 150 років від дня свого заснування, одне з найбільших у світі.

Його головний осередок знаходиться у Берліні, центр збуту – в Гейдельберзі, представництва розгалузились в Нью-Йорку, Лондоні, Парижі, Токіо, Гонгконзі, Барселоні, Будапешті, Відні тощо.

"Шпрінгер" – приклад блискучого ведення видавничої справи. А розпочалася вона в травні 1842 р., коли молодий Юліус Шпрінгер відкрив у Берліні багатогалузевий книжковий магазин і спробував свої сили як підприємець. На перших порах друкував тільки невеликі монографії з актуальних на той час питань літератури, філософські роботи, дитячі книжки, підручники. Через двадцять років уже досвідчений підприємець переакцентував увагу на науковий напрям – праці з хімії, медицини, техніки, математики, фізики, економіки.

Пристрасть Ю.Шпрінгера до шах відобразилась у численних книгах. З 1881 р. шаховий кінь став символом і знаком фірми. Він і донині прикрашає титульний лист фірмових видань.

Нашадки Ю.Шпрінгера продовжили його справу, дедалі більше розширюючи програму діяльності. Випуск монографій і книжкових серій, довідників з біології, фізики, хімії та журналів сприяв створенню міжнародного авторитету.

Велике значення для розвитку фірми мало заснування її відділення у Нью-Йорку, яке розпочало продаж європейської продукції, згодом запрацювало за англомовною програмою у тісному контакті з північно-американськими авторами. Пізніше було створено бюро реалізації в Англії, у Цюріху придбано книгарні та Східний книжковий сервіс у Токіо – агентство по продажу закордонних наукових видань в Японії; відкрито редакторське бюро в Парижі та філії у Гонгконзі з метою встановлення контактів з Китаєм та Південно-Східним регіоном; з'явилися видавничі бюро в Каліфорнії, Барселоні, а в 1991 р. – у Будапешті.

Видавництво пропонує до поставки понад 10 тис. найменувань. Це – література з питань медицини, психології, біології, математики, фізики, хімії, наук про Землю, обчислювальної техніки та інформатики,

економіки, права та філософії та ін. Серед випущеного видавництвом – понад 20 назв енциклопедій з медицини та суміжних наук, *всесвітньо відомі довідники Бейльштейна з органічної хімії.*

Щорічна продукція "Шпрінгера" – це понад 360 назв книжкових серій. Серед них – "Нові досягнення в онкології", "Питання ендокринології", "Екологічні дослідження", "Основи математики", "Дослідження хімічної науки" та ін., а також 300 назв наукових журналів, які висвітлюють численні проблеми в галузі наукового пізнання. Більша частина часописів – міжнародні і видаються англійською мовою – мовою наукових публікацій.

"Шпрінгер" як у дзеркалі відбиває процеси, що відбуваються у науковому середовищі. Наука стала більш інтернаціональною, підноситься роль міжнародного співтовариства.

В останні десятиріччя у видавничій справі особливих змін не спостерігається. Але конкуренція у діловому світі спонукає до боротьби за "обличчя" фірми. Це змушує вивчати нові методи розповсюдження інформації, підвищувати якість продукції. 65 % усіх книг та журналів видавництва експортується в 110 країн світу. Співробітництво з численними представництвами та агентами гарантує всесвітнє розгалуження. Серед авторів видавництва є багато всесвітньо відомих експертів з різних галузей науки та лауреатів Нобелівської премії. Нова продукція "Шпрінгера" надає в розпорядження читачів відеосерії, оптичні диски, мікрофіші.

ЦНБ ім.В.І.Вернадського пов'язують з видавництвом багаторічні тісні ділові контакти; з початку 20-х років у її фонди надходять його видання. Продукцію "Шпрінгера" у великій кількості замовляють установи АН України.

Згідно із запитом нашої бібліотеки, видавництво охоче висилає свої рекламні матеріали, які детально вивчаються та передаються у централізованому порядку академічним установам за профілем їхньої наукової діяльності.

Література "Шпрінгера" п'ять разів протягом 1977–1987 рр. експонувалася в ЦНБ і завжди користувалася успіхом у відвідувачів.

Останнього разу "Шпрінгер" представив 564 найменування найсучаснішої літератури з різних

галузей знань. Доступ до літератури був вільний, можна було замовити ксерокопію, або мікрофільм.

Книги "Шпрінгера" добре оформлені, мають привабливий зовнішній вигляд гама яскравих кольорів обкладинок, чітка графіка, рисунки.

Експоновану у ЦНБ літературу було закуплено у фірми на пільгових умовах (знижка 40%), за існуючою домовленістю між АН України та посередницькою

фірмою по розповсюдженню літератури "Ланге-Шпрінгер"

Отже, виставка – додаткове джерело комплектування фондів іноземною науковою літературою, що сприяє подальшому розвитку наукової роботи, тіснішому культурному і науковому обміну між АН України та видавництвом.

О.Ф.БОТУШАНСЬКА

КОМПЛЕКТУВАННЯ – САМОТУЖКИ

У фондах Одеської Державної наукової бібліотеки імені О.М.Горького (ОДНБ) зберігаються сотні тисяч творів українського книгодруку, виданих в Україні та поза її межами. У цьому унікальному масиві – велика кількість рідкісних видань, у тому числі з автографами відомих вітчизняних діячів М.Коцюбинського, Марка Кропивницького, І. Нечуя-Левицького, Михайла Комарова, Амаросія Могилы. Гордістю зібрання є і рукопис "Хрестоматія Запорозької старшини" (кінець XVIII ст.), і одна з наших найкращих колекцій – приватна книгозбірня відомого українського письменника, літературознавця М.Комарова, і повне видання поеми "Енеїда" І.Котляревського, здійснене в Харкові 1843 року.

Зрозуміло, що вельми багаті фонди являють значну цінність для літературознавців, дослідників з історії України, української культури, мистецтва. Останнім часом з боку широкого читачького кола, природно, зріс інтерес до цих зібрань, до української книги. Це і спонукало нас проаналізувати стан комплектування цією бібліотекою та провести в 1990–1991 рр. наукове дослідження.

Ми досліджували процеси комплектування (поточного і докомплектування), наукове використання фонду української книги в системі каталогів і картотек. Аналізу були піддані всі книги, періодичні видання, видруковані українською мовою в республіці. Ми дійшли висновку, що система джерел комплектування має бути переглянута і доповнена, а ОДНБ повинна забезпечуватись обов'язковими примірниками – державним і місцевим, екземплярами авторефератів, збірників наукових праць тощо, отримувати відомчі видання, в тому числі матеріали нарад, конференцій та ін.

Про яке більш-менш серйозне задоволення попиту на українську книгу може йтися, якщо останнім часом ОДНБ тільки в одному екземплярі одержала: Субтельний О. Україна: Історія, Аркас М.М. Історія України-Русі та дещо ін. Раніше бібліотека отримувала обов'язковий російський примірник з Центрального колектору наукових видань з Москви. Такої надзвичайно необхідної установи як колектор у нашій республіці не було, її не створено і досі. Цю печальну картину безладдя доповнює відсутність тематичних планів видавництва.

Комплектування фондів українською книгою ОДНБ поки що змушена здійснювати через книжкові магазини, аукціони, книгообмін, передплату "Союздруку", інколи допомагає обласний колектор. Ми не відмовляємося і від усталених джерел комплектування. Співпрацюємо з видавництвом

"Червона калина", товариством української мови ім. Т.Г.Шевченка "Просвіта", благодійним товариством "Сейбер-світло" (Львів) та "Південною громадою" (Одеса).

Надходять у бібліотеку видання Інституту історії АНУ. Деякі свої твори передають і самі письменники і вчені.

Нині понад 30% друкованої продукції видається коштом авторів без попередніх анонсів у пресі та в інформаційних бюлетнях. Кооперативні, спільні і малі підприємства, що випускають книжкову продукцію, не зацікавлені в тому, щоб їх видання надходили до бібліотек. Юридично ця проблема ні в який спосіб не розв'язується. Бібліотека, як бюджетна організація, що комплектується лише за безготівковим розрахунком, практично позбавлена можливості одержувати найцікавіші видання.

Розв'язання проблеми комплектування українською книгою зародило б введення обов'язкового (безкоштовного) примірника. Поки ж наявний хаос, антикультура бібліотечного виробництва.

Під час складання реєстру друкованих видань України дослідники нашоюхнулися на велику кількість проблем наукового, бібліографічного та організаційного порядку. Але незважаючи на всі складності, було створено каталог "Українська книга у фондах ОДНБ ім. О.М.Горького" (4 випуски), у 1992 – каталог "Українська періодична преса у фондах ОДНБ ім. О.М.Горького".

Як і в каталогах книг, збережуваних у фондах бібліотеки, журнали і газети описано за хронологічним принципом. Групуючи бібліографований матеріал, упорядники розмежували журнали і газети, описали їх згідно з алфавитом назв, подали відомості про наявність того чи іншого видання у міру випуску в світ за роками.

Після кожного видання зазначено бібліографічний шифр, що дасть змогу читачеві здійснити замовлення, не вдаючись до послуг працівників генерального каталогу. В каталозі книг матеріал подано в систематичному ключі, що значно полегшує науковцю роботу з ним.

Дві карточки ми відправляємо в Державну бібліотеку України та ЦНБ ім. В.І.Вернадського.

Дослідження одеських бібліографів викликали інтерес у наших зарубіжних колег, зокрема з бібліотеки Конгресу США, книгозбірень Канади, Австралії, Польщі, Чехо-Словаччини, куди, на їх прохання, було відправлено видання.

В ОДНБ приділяється велика увага створенню бібліографічних показників. Щороку виходить по 40–50 випусків. Тільки в 1992 р. читачі отримали ще 2 великі бібліографічні показники (кожен обсягом понад 10 друкованих аркушів). Це – "І.Микитенко" (2 випуски) і "Одеський український музично-драматичний театр".

Отже, наші творчі зусилля на створення Державного фундаментального реєстру української книги.

© БОТУШАНСЬКА Ольга Федорівна